

Saxild - Nølev Kommune

Ordet kommune har eksisteret fra meget gammel tid og kommer af latin, men er måske mest kendt som fransk og betyder forvaltningsenhed.

Danmarks kommuner opstod i den form vi kender dem på baggrund af grundloven i 1849 som selvstyrende områder efter at kongen afgav sin enevældige magt.

Landet opdeltes i sognekommuner - bestående af et til flere sogne og købstadskommuner - og over dem var kommunerne samlet i en amtskommune.

Saxild-Nølev Kommune var en sognekommune og bestod som navnet siger af Saxild og Nølev sogne. Kommunen fik en levetid på ca. 129 år med start i 1841 og afslutning den 31/3-1970.

Indbyggerantallet i kommunen var fra begyndelsen ca. 900 jævnt stigende gennem de følgende 100 år op mod 1100 personer, hvorefter det fik et kraftigt dyk omkring 1950 ved fraflytning fra landbruget. Fordelingen mellem de to sogne var gennem hele tiden ca. 2/3 til Saxild og 1/3 til Nølev. - Fra 1960 skete en fortsat fraflytning fra Nølev sogn, som dog langt blev opvejet af en tilflytning til nye parcelhuse i Saxild by. - Ved kommunesammenlægningen den 1/4-1970 til den nye Odder Kommune var der igen ca. 1100 borgere i de to sogne.

Saxild by var kommunens hovedby, hvilket dog ikke generede borgerne i den øvrige del af kommunen, idet dagliglivet på landet og i de enkelte landsbyer blev klaret der ved lokal handel og skulle man mere var det en hestevognstur til Odder eller med toget til Århus.

Kommunalbestyrelsen var samlet i et sogneråd, der bestod af 7 medlemmer udvalgt blandt kommunens borgere, hvilket normalt gav 5 fra Saxild sogn og 2 fra Nølev sogn. - Når jeg siger udvalgt skal det forstås derhen, at der ligesom på forhånd var bestemt, hvilke venstremænd der skulle i sognerådet, nemlig 2 fra Saxild - 1 fra Rude - 1 fra Kysing og 1 eller 2 fra Nølev sogn. - For at gøre rådet fuldtalligt blev der spædet op med 1 radikal husmand og de senere år 1 socialdemokrat på bekostning af 1 venstremænd. - Mænd var de alle sammen indtil sidste samling, hvor en venstre-kvinde lige nåede at komme med på rækken af sognerådsbilleder.

Fra midten af tresserne begyndte man at tale om kommunesammenlægning og her opstod så navnet ”Kystkommunen”, som en sammenlægning af Gosmer-Halling - Randlev-Bjerager og Saxild-Nølev kommuner, men i modsætning til det der skete på Fyn og omkringliggende øer, hvor der pr. 1/4-1966 var omfattende sammenlægninger - så blev det ved snakken her og i Århus amt var det kun Torrild kommune, der bankede på døren hos Odder kommune og blev lukket ind.

I slutningen af 1968 blev det klart at kommunestørrelser som vores var uholdbare og fra starten af 1969 blev der nedsat fælleskommunale udvalg til drøftelse af sammenlægning - og nu var der ikke længere tale om en ”Kystkommune” en ”Sydkommune” og Odder kommune! - Hundslund ville til Odder - det ville vi også - og snart var der enighed om en Hads Herreds kommune med Odder som centrum og navnet blev ”Odder Kommune”.

Sammenlægningsudvalget, hvis formand blev den mangeårige sognerådsformand i Saxild-Nølev kommune - Niels Fisker, fastsatte bestemmelser over kommunernes gøren og laden indtil sammenlægningen den 1/4-1970, herunder også byggeri af et nyt rådhus i Odder og hermed sluttede så ”det kommunale sognefællesskab for Saxild og Nølev sogne”.

Sørn Nors

kæmner i Saxild-Nølev kommune 1961-70

oktober 2004